

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 9 lipca 2025 r. na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,
kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego
w sprawie B.K.

uniewinnionego od zarzutu z art. 212 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.,
od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie
z dnia 22 lipca 2024 r., sygn. akt IV Ka 928/24,
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Oświęcimiu
z dnia 12 lutego 2024 r., sygn. akt II K 760/21,

- I. na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**
- II. zarządza zwrot oskarżycielowi prywatnemu uiszczonej opłaty od kasacji w kwocie 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł.**

Michał Laskowski Małgorzata Wąsek-Wiaderek Andrzej Stępka

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Oświęcimiu wyrokiem z dnia 12 lutego 2024 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt II K 760/21, na zasadzie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt. 2 k.p.k. uniewinnił oskarżonego B.K. od popełnienia zarzucanego mu czynu, kwalifikowanego z art. 212 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Od powyższego wyroku apelację wniósł pełnomocnik oskarżyciela prywatnego, zaskarżając go na niekorzyść oskarżonego. W oparciu o art. 427 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 2 i 3 k.p.k. zarzucił błędne ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę wydanego wyroku polegające na uznaniu, że oskarżony nie pomógł oskarżyciela prywatnego, podczas gdy wypowiedzi oskarżonego miały charakter jednoznacznie negatywny i poniżający oskarżyciela prywatnego w opinii publicznej, a więc realizujące skutki przestępstwa zniesławienia z art. 212 § 2 k.k.

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 22 lipca 2024 r., sygn. akt IV Ka 928/24, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Od powyższego wyroku kasację wniósł pełnomocnik oskarżyciela prywatnego T.F., który na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. orzeczeniu temu zarzucił:

1/ zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej dotyczącej składu sądu odwoławczego, a to osoby powołanej na stanowisko w sposób wadliwy, co prowadzi do wniosku, że w wydaniu orzeczenia brała udział osoba nieuprawniona a sąd nie był należycie obsadzony – obecnie funkcjonująca Krajowa Rada Sądownictwa, z uwagi na sposób powołania, nie zapewnia, że osoba powołana z jej rekomendacji na urząd sędziego, prawidłowo obsadzi skład sądu;

2/ obrazę art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wydanie wyroku przez Sąd, który ze względu na sposób wyłonienia nie spełniał warunku niezależności i bezstronności.

W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja pełnomocnika oskarżyciela prywatnego okazała się skuteczna, bowiem wobec ujawnienia się bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k., związanej z wadliwie ukształtowanym składem Sądu II instancji,

doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie. W konsekwencji więc kasacja jest oczywiście zasadna, co uprawniało do jej rozpoznania i uwzględnienia na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Jak już podniesiono, uchybienie z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., którym dotknięte jest zaskarżone orzeczenie, wynika z wadliwego ukształtowania składu Sądu odwoławczego. W jednoosobowym składzie Sądu Okręgowego w Krakowie, który wydał w dniu 22 lipca 2024 r. zaskarżony kasacją wyrok, zasiadał sędzia X. Y., powołany do tego Sądu na podstawie procedury nominacyjnej określonej w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3).

Zgodnie z wykładnią dokonaną w wiążącej Sąd Najwyższy uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA-I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7): „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. [...] zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”.

W uzasadnieniu tej uchwały podkreślono, że wadliwość procedury nominacyjnej nie powoduje automatycznie, iż sąd z udziałem sędziego powołanego w takiej procedurze jest sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjętym na gruncie tej uchwały podkreśla się, że obok wskazania, iż dana osoba została powołana na stanowisko sędziego na wniosek nowo ukształtowanej KRS, konieczne jest także wskazanie na dodatkowe okoliczności, które świadczą o naruszeniu standardów niezawisłości i bezstronności sędziego, co w rezultacie może prowadzić do stwierdzenia wystąpienia przesłanki z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Innymi słowy, w razie pojawienia się

wątpliwości co do bezstronności sędziego, należy je wyjaśnić przeprowadzając tzw. test, który może je wykluczyć lub potwierdzić (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 kwietnia 2022 r., V KK 491/21, LEX nr 3421900; z dnia 17 lutego 2021 r., IV KK 17/21, LEX nr 3121320; z dnia 18 listopada 2020 r., IV KK 290/20, LEX nr 3144843*).

Powyższy pogląd został potwierdzony stanowiskiem zajęтым w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22). W uchwale tej wskazano, że brak podstaw do przyjęcia *a priori*, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Oznacza to, że należy wykazać *in concreto*, że z uwagi na dające się zidentyfikować okoliczności związane z powołaniem danego sędziego do sądu, istnieją tego rodzaju wątpliwości, iż sąd w składzie którego zasiada taki sędzia jest sądem nienależycie obsadzonym.

Wytoczona powyższymi uchwałami linia orzecznicza, uwzględniająca również orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wskazujące na systemowy charakter problemu niezależności i właściwego ukształtowania składu sądu, w składzie którego zasiadają osoby przedstawione do powołania na stanowisko sędziego Prezydentowi RP przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, znajduje odzwierciedlenie w szeregu orzeczeń Sądu Najwyższego (*por. wyroki z dnia: 14 maja 2024 r., II KK 589/22; 27 marca 2024 r., III KK 601/23; 13 marca 2024 r., II KO 151/23; 20 grudnia 2023 r., III KK 39/23; 11 października 2023 r., III KK 185/23*).

Z dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że oprócz wadliwości samego procesu nominacyjnego sędziego, istotną rolę w tej ocenie powinny odgrywać m.in.: równoczesność (lub zbliżony czas) uruchomienia drogi awansowej z objęciem ważnego stanowiska w administracji sądowej w drodze arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości, utajnienie obrad KRS w zakresie danej

kandydatury, jednoznacznie negatywna opinia zgromadzenia ogólnego sędziów, porównanie osiągnięć zawodowych kandydata z doświadczeniem zawodowym i poparciem środowiska dla kontrkandydatów, fakt uzyskania nominacji na stanowiska funkcyjne pozostające w dyskrejonalnej kompetencji władzy politycznej, udział w pracach gremiów powiązanych z władzą polityczną, wykonywanie określonych zadań lub funkcji na podstawie arbitralnych decyzji władzy politycznej, co obejmuje również tzw. delegacje ministerialne, dodatkowe zatrudnienie w jednostkach bezpośrednio podporządkowanych władzy politycznej, charakter sprawy, do której rozstrzygnięcia ukształtowano dany skład sądu, a także działalność publiczna i wypowiedzi danego sędziego, wykraczające poza gwarantowane przez Konstytucję RP ramy udziału w debacie publicznej, a wskazujące na zaangażowanie w realizację określonych celów politycznych władzy wykonawczej (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2022 r., II KS 32/21; z dnia 30 maja 2023 r., II KK 23/22; z dnia 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21; z dnia 12 grudnia 2023, II KK 74/22*).

Sędzia X. Y. był już poddany testowi bezstronności i niezależności przed Sądem Najwyższym w wyrokach: z dnia 11 października 2023 r. w sprawie III KK 185/23; z dnia 18 stycznia 2024 r. w sprawie III KK 356/23; z dnia 25 stycznia 2024 r. w sprawie III KK 112/23; z dnia 20 marca 2024 r. w sprawie III KK 362/23; z dnia 22 marca 2024 r. w sprawie III KK 490/23; z dnia 27 marca 2024 r. w sprawie III KK 601/23; z dnia 4 kwietnia 2024 r. w sprawie III KK 582/23; z dnia 25 kwietnia 2024 r. w sprawie III KK 507/23; z dnia 31 lipca 2024 r. w sprawie III KK 292/24; z dnia 14 listopada 2024 r. w sprawie III KK 161/24; z dnia 5 czerwca 2025 r. w sprawie III KK 66/25. We wszystkich wymienionych sprawach wynik testu był negatywny. Ocenę w nich zaprezentowaną podziela Sąd Najwyższy orzekający w niniejszej sprawie, a okoliczności w nich powołane pozostają aktualne.

Mając na uwadze wyrażone w powyższych orzeczeniach szczegóły drogi zawodowej Sędziego, jak również pełnione funkcje i zajmowane stanowiska w okresie od 2018 do 2023 roku, Sąd Najwyższy wyraża pogląd, że w odniesieniu do SSO X. Y. zarówno w okresie delegacji z Sądu Rejonowego w Bydgoszczy do Ministerstwa Sprawiedliwości, delegacji do Sądu Okręgowego w Krakowie, jak też już po uzyskaniu nominacji do Sądu Okręgowego w Krakowie i wreszcie, w okresie uzyskania kolejnej delegacji, tym razem do Sądu Apelacyjnego w Krakowie, ujawnił

się i utrzymywał bezsporny i oczywisty jego związek z organami władzy wykonawczej oraz innymi osobami bezpośrednio biorącymi aktywny udział w zamachu na niezawisłość i bezstronność sądów. Uznać należało, że droga zawodowa Sędziego, a przede wszystkim uzyskane awanse zawodowe były w sposób bezsprzeczny związane nie tyle z obiektywnie istniejącymi okolicznościami, w tym z kompetencjami i doświadczeniem orzeczniczym, lecz z poparciem okazywanym osobom uczestniczącym w działaniach mających na celu osłabienie niezawisłości i niezależności sądownictwa. Wynika z tego bezspornie brak bezstronności i niezawisłości w rozumieniu standardu wynikającego z nakazów Konstytucji, aktów prawa międzynarodowego oraz ustawy procesowej. W ocenie Sądu Najwyższego dowodzi to ponadprzeciętnego i nieuzasadnionego doświadczeniem zawodowym Sędziego X. Y. zaufania, jakim został on obdarzony przez kierownictwo Ministerstwa Sprawiedliwości w latach 2018-2023, a także przez kierownictwo Sądu Okręgowego w Krakowie, Sądu Apelacyjnego w Krakowie oraz przez członków wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa, a wreszcie przez uczestniczącego w próbach podporządkowania sądów organom władzy wykonawczej Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych.

Jak już zauważono, przedstawione w cytowanych orzeczeniach ustalenia pozostają aktualne również w niniejszej sprawie i oceniane w jej realiach prowadzą do wniosku, że w postępowaniu zakończonym wydaniem zaskarżonego wyroku doszło do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w stopniu powodującym skutek, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Mając to wszystko na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania. Rozpoznający ponownie w postępowaniu odwoławczym niniejszą sprawę Sąd Okręgowy w Krakowie rozstrzygnie ją w składzie gwarantującym stronom realizację prawa do rzetelnego procesu, we wszystkich jego aspektach. W tej sytuacji, tak jak i w wypadku wcześniej przeprowadzonych testów, także w niniejszej sprawie stwierdzić należy, że wskazane okoliczności mogą wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezależności od czynników zewnętrznych sądu utworzonego z udziałem sędziego X. Y. w szczególności od bezpośrednich lub pośrednich wpływów władzy wykonawczej.

Trzeba także podkreślić, że obowiązkiem Sądu odwoławczego rozpoznającego ponownie apelację będzie nie tylko prawidłowe ukształtowanie składu orzekającego, ale również dokonanie wnikliwej analizy wniesionej w sprawie skargi.

Michał Laskowski Małgorzata Wąsek-Wiaderek Andrzej Stępka

[WB]

[r.g.]